

Vårt Dnr: E-20170517-1
Vår ref: Inger Svedmyr

Socialdepartementet,

Er referens:

s.registrator@regeringskansliet.se

s.sf@regeringskansliet.se

Diarienummer: S2017/01743/SF

Yttrande över remissen: Förstärkt rehabilitering för återgång i arbete

1 Sammanfattning

Sammanfattningsvis anser vi att utredningens förslag om att arbetsgivare ska vara ansvariga och skyldiga att upprätta en rehabiliteringsplan för sjukskrivna anställda, klart förbättrar den nuvarande situationen. Vi tillstyrker därför förslaget.

Däremot anser vi att de utomordentligt begränsade resurser som föreslås – bara 10 000 kr per år och anställd, vara alldeles för lågt.

De kostnader som kan uppkomma på grund av att en sjukskriven person inte kommit tillbaka till arbetet på grund av för låga rehabiliteringsanslag kan på mycket kort tid överstiga detta låga belopp med tiopotenser.

Det måste vara möjligt att ta erhålla högre anslag då t ex en hel arbetsmiljö behöver elsaneras med såväl specialanpassad utrustning (exempelvis lågstrålande dator och fast telefon) som anpassade lokaler där den anställde behöver kunna vistas. Liknande överväganden bör rimligen också vara aktuella vid anpassning av arbetsplatsen för personer med andra funktionsnedsättningar.

2 Bakgrund

Elöverkännligas Riksförbund är en handikapporganisation som organiserar personer med funktionsnedsättningen elöverkänslighet.

Förbundet är medlem i Handikappförbunden som organiserar 39 handikappförbund.

Förbundet har för närvarande drygt 2500 medlemmar.

Enligt Miljöhälsorapporten 2009 från Socialstyrelsen är 3,2 % av den vuxna befolkningen elöverkänsliga. Det motsvarar över 300 000 personer. Cirka 0,4 % är svårt drabbade. Elöverkänslighet är en erkänd funktionsnedsättning och elöverkänsliga omfattas av ”Från patient till medborgare – en nationell handlingsplan för handikappolitiken” antagen av riksdagen den 11 maj år 2000.

Elöverkännligas Riksförbund _____ Medlem i Handikappförbunden

Post- och Besöksadress	Telefon	Fax	E-post	Org.nr.	Plusgiro	Bankgiro
Blåsutvägen 53 121 36 JOHANNESHÖV Stockholm	08-712 90 65	08-712 89 48	info@eloverkanslig.org	812400-9484	67 84 45-8	788-2970

I FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som EU har antagit och Sverige ratificerat är det ”universellt utformade samhället” en central utgångspunkt.

De kraftiga utbyggnaden av trådlös teknik de senaste 20 åren har medfört en mycket försämrad tillgänglighet i hela samhället för elöverkänsliga. Detta har skett trots att allt fler varningssignaler kommer från olika håll, såsom resolutioner och deklARATIONER från internationella organ (se nedan), i form av forskningsrapporter och inte minst, de drabbades dokumenterade erfarenheter. Resolution 1815 (2011)¹ från Europarådet uppmanar medlemsländerna bland annat att:

8.1.4. ägna särskild uppmärksamhet åt elöverkänsliga människor som lider av ett syndrom som medför överkänslighet mot elektromagnetiska fält och införa särskilda åtgärder för att skydda dem, inklusive att inrätta strålningsfria zoner som inte täcks av trådlösa nätverk;

Fler angelägna råd återfinns i den kompletta resolutionstexten (svensk översättning bifogas).

Den 31 maj 2011 tillkännagav WHO:s cancerforskningsorgan IARC att de beslutat att klassificera radiofrekventa elektromagnetiska fält, som de långt tidigare gjort med lågfrekventa magnetfält, såsom ”Class 2B carcinogen”, det vill säga som möjligen cancerframkallande, i samma grupp som DDT och bly².

Den 11 maj 2015 lämnade 190 forskare från 39 länder in en uppmaning till FN, FN:s medlemsstater och Världshälsoorganisationen (WHO) där man begär att de [FN] antar mer skyddande riktlinjer för exponering för elektromagnetiska fält (EMF) och trådlös teknik, med hänsyn till allt starkare bevis för risker.

Forskarna bakom "International EMF Scientist Appeal"³, uppmanar generalsekreteraren och FN-anslutna organ att främja förebyggande åtgärder för att begränsa EMF-exponeringar och att utbilda allmänheten om hälsoriskerna, i synnerhet för barn och gravida kvinnor.

---

1 Resolution 1815 (2011) länk till originaltext på engelska:

<http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/X2H-Xref-ViewPDF.asp?FileID=17994&lang=en>

2 Meddelande om IARC:s (International Agency for Research on Cancer) klassificering av radiofrekventa fält inklusive de som kommer ifrån moderna kommunikationsutrustning och mobiltelefoner som möjligen cancerframkallande, länk till IARC:s meddelande: http://www.iarc.fr/en/media-centre/pr/2011/pdfs/pr208_E.pdf

3 Länk till pressmeddelandet: i original på engelska:

https://emfscientist.org/images/docs/EMF_Scientist_Press_Release_5-1-2015.pdf

Svensk översättning: https://emfscientist.org/images/docs/transl/Swedish_EMF_Scientist_Appeal_2015.pdf

3 Våra synpunkter på remissen

Sida Underlag/referens med kursiv stil, våra kommentarer med rak stil

---

Sid 7 **1.1 Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken**

6 §

Om det kan antas att den försäkrades arbetsförmåga kommer att vara nedsatt under minst 60 dagar ska arbetsgivaren senast den dag som den försäkrades arbetsförmåga har varit nedsatt under 30 dagar ha upprättat en plan för återgång i arbete. Om det har antagits att den försäkrades arbetsförmåga inte kommer att vara nedsatt under minst 60 dagar och det därefter framkommer att nedsättningen kan antas komma att fortgå under minst 60 dagar ska dock en sådan plan omgående upprättas.

En plan för återgång i arbete behöver inte upprättas om det med hänsyn till den försäkrades hälsotillstånd klart framgår att den försäkrade inte kan återgå i arbete. Om hälsotillståndet därefter förbättras ska dock en plan omgående upprättas. Planen ska i den utsträckning som det är möjligt upprättas i samråd med den försäkrade.

Arbetsgivaren ska fortlöpande se till att planen för återgång i arbete följs och att det vid behov görs ändringar i den.

Det är bra att ansvaret ska återgå till arbetsgivaren. Vi stöder förslaget.

Sid 10 **1.2 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2014:67) om bidrag till arbetsgivare för köp av arbetsplatsnära stöd för återgång i arbete**

7 §

Bidraget lämnas för halva det belopp som har betalats av arbetsgivaren till anordnaren för en insats i form av ett arbetsplatsinriktat rehabiliteringsstöd.

Bidraget lämnas med högst 10 000 kr per arbetstagare och kalenderår. Bidrag lämnas med högst totalt 200 000 kr per arbetsgivare och kalenderår.

Detta är ett alltför lågt belopp. Mycket få arbetsplatsanpassningar klaras med 10 000 kr samtidigt som årskostnaden för samhället för en sjukskriven person per år uppgår till hundratusentals kronor. Helt orimligt.

Sida **Underlag/referens med kursiv stil, våra kommentarer med rak stil**

---

2 Bakgrund

2.2 Sjukfrånvaro och rehabilitering

Sid 14 **2.2.2 Sjukfrånvarons utveckling**

”Sjukskrivningarna – i figuren nedan uttryckt som pågående sjukfall – har uppvisat stora variationer över tid. [...]”

Den kraftiga ökningen av sjukfrånvaron som inleddes hösten 1997 sammanfaller tidsmässigt med den över hela landet mycket snabba och kraftiga utbyggnaden av mobiltelefonin i form av GSM.

Den innebar en kraftigt ökad mikrovågsstrålning i hela samhället.

Det var då som svårt elöverkänsliga runt om i landet blev tvungna att fly från sina hem ut till glesbygden. Problemet har i och med den alltmer utbyggda trådlösa tekniken bara ökat sedan dess.

De symtom som de som inte tål mikrovågsstrålning får kan vara t ex: koncentrationssvårigheter, yrsel, utmattning, sömnsvårigheter, irritabilitet mm – symtom som lätt kan mistas för att ”bara” vara stressrelaterade.

Gällande regelverk

3.2 Arbetsgivarens rehabiliteringsansvar

3.2.1 Arbetsmiljölagen

Sid 48 **Förebyggande arbetsmiljöarbete**

Enligt 3 kap 2 § finns också bestämmelser om det förebyggande arbetsmiljöarbetet. Där anges att arbetsgivaren ska vidta alla åtgärder som behövs för att förebygga att arbetstagaren utsätts för ohälsa eller olycksfall. En utgångspunkt ska därvid vara att allt sådant som kan leda till ohälsa eller olycksfall ska ändras eller ersättas så att risken för ohälsa eller olycksfall undanröjs. Enligt samma bestämmelse ska arbetsgivaren systematiskt planera, leda och kontrollera verksamheten på ett sätt som leder till att arbetsmiljön uppfyller föreskrivna krav på en god arbetsmiljö. Arbetsgivaren ska utreda arbetsskador, fortlöpande undersöka riskerna i verksamheten och vidta de åtgärder som föranleds av detta.

Systematiskt arbetsmiljöarbete definieras i arbetsmiljölagen som "arbetsgivarens arbete med att undersöka, genomföra och följa upp verksamheten på ett sådant sätt att ohälsa och olycksfall i arbetet förebyggs och en tillfredsställande arbetsmiljö uppnås".

Sid 49 **3.2.2 Socialförsäkringsbalken**

[...]”Arbetsgivaren ska också svara för att de åtgärder vidtas

---

Sida   Underlag/referens med *kursiv stil*, våra kommentarer med rak stil

---

som behövs för en effektiv rehabilitering.”

Vår erfarenhet är att detta ofta inte alls fungerat.

Idag är det ett vanligt scenario att någon eller några på en arbetsplats insjuknar när arbetsgivaren väljer att byta från trådbunden till trådlös teknik, t ex byte från fast till mobil telefoni eller fast internetanslutning till trådlöst nät (wifi).

En återgång till trådbunden teknik (koppar eller fiber) skulle i de flesta fall medge att de insjuknade skulle kunna återgå till arbetet. Samtidigt skulle det minska risken att fler drabbas av elöverkänslighet.

För Elöverkänsligas Riksförbund:

Inger Svedmyr, sakkunnig och Per Segerbäck, sakkunnig

Bilaga: Resolution 1815 (2011) från Europarådet i svensk översättning (PDF)